

УДК 821.161.2

DOI 10.35433/philology.2(100).2023.59-67

СПЕЦИФІКА МОДЕЛЮВАННЯ ОБРАЗІВ КНЯЗІВ КИЇВСЬКОЇ РУСИ В "ЛЕГЕНДАХ СТАРОКИЇВСЬКИХ" НАТАЛЕНИ КОРОЛЕВОЇ

О. О. Юрчук*, Ю. А. Ткачук**

У статті зосереджено увагу на збірці "Легенди старокиївські", у якій Наталена Королева переосмислила історію Київської Русі, перетворивши її на метаісторію, синтезуючи історичне минуле українського народу, міф та легенди. Авторка звертається й до літературних джерел свої попередників (особливо до "Повісті минулих літ"), формуючи своєрідний інтертекстуальний простір. Перед читачем справді не документальна праця, а художній твір з оригінальною інтерпретацією подій та їхніх учасників у межах трьох тематичних груп (легенди скіфські, легенди княжої Русі, легенди, пов'язані з Києво-Печерським монастирем). Щоправда, випадають із контексту дві останні легенди – про Самсонову криницю в Києві та про народження графа Карла Сен-Жермена, друга Вольтера ("Явлена вода", "Хрещеник Попа Івана"). Моделюючи образи видатних державотворців, Наталена Королева лише частково виходить за межі традиційного бачення, а також вдається до фольклорної стилізації. На сторінках збірки постають колоритні постаті князя Володимира й княгині Ольги, князя Ярослава Мудрого та його дружини Ірини, князів Аскольда та Мстислава, сина Володимира Мономаха, князівни Либідь. Письменниця реставрує європейське "обличчя" української нації, переплітаючи різні культурні коди – давнього українського та європейського. У художньому хронопомі "Легенд старокиївських" прийняття християнства стає точкою біфуркації, що відкрила нові можливості для української середньовічної держави. Тому саме на історіях християнізації Русі, побудові храмів зроблено потужний акцент: прийняття християнства князем Володимиром та княгинею Ольгою ("Володимирове срібло", "Шинкарієвна"), ідея побудувати Софійський собор князем Ярославом Мудрим ("Перунове прокляття"), ревна боротьба за християнство князя Аскольда й спорудження Миколаївської церкви ("Аскольдова могила").

Ключові слова: метаісторія, інтертекстуальність, легенда, художня інтерпретація, моделювання образів, княжа Русь.

* доктор філологічних наук, доцент
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)
yurchuk1980@ukr.net
ORCID: 0000-0003-2028-9211

** аспірантка IV року навчання
кафедри української та зарубіжної літератур і методик їх навчання
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)
ruijakjula@ukr.net
ORCID: 0000-0002-1327-1358

PECULIARITIES OF IMAGE MODELING OF KYIVAN RUS PRINCES IN "THE LEGENDS OF THE OLD KYIV" BY NATALENA KOROLEVA

Yurchuk O. O., Tkachuk Yu. A.

The article focuses on the collection of texts "The Legends of the Old Kyiv", where Natalena Koroleva rethought the history of Kyivan Rus turning it into a metahistory and synthesizing the historical past of the Ukrainian people, myths and legends. The author also refers to the literary sources of her predecessors (especially to "The Tale of Bygone Years") forming a kind of intertextual space. The reader doesn't deal with a documentary work but an artistic one with an original interpretation of events and their participants within three thematic groups (Scythian legends, legends of Kyivan Rus and legends related to the Kyiv-Pechersk Monastery). However, the last two legends fall out of context: about Samson's well in Kyiv and the birth of the Count Charles St. Germain, a friend of Voltaire ("Appearing Water", "Godson of Pope Ivan"). Modeling the images of prominent statesmen Natalena Koroleva only partially goes beyond the traditional vision, and also resorts to folklore stylization. Prominent figures of Prince Volodymyr and Princess Olha, Prince Yaroslav the Wise and his wife Iryna, Princes Askold and Mstyslav, son of Volodymyr Monomakh, Princess Lybid appear on the pages of the collection. The writer restores the European "face" of the Ukrainian nation intertwining different cultural codes including ancient Ukrainian and European ones. In the literary chronotope "The Legends of Old Kyiv", the adoption of Christianity becomes a point of bifurcation that opened up new opportunities for the Ukrainian medieval state. That is why a strong emphasis is placed on the stories of the Christianization of Rus, the construction of churches: the Christianization of Prince Volodymyr and Princess Olha ("Volodymyr's Silver", "Shynkariivna"), the idea to build St. Sophia's Cathedral by Prince Yaroslav the Wise ("The Curse of Perun"), the zealous struggle for the Christianization of Prince Askold and the construction of the Mykolaiv Church ("Askold's grave").

Keywords: metahistory, intertextuality, legend, literary interpretation, image modeling, Kyivan Rus.

Постановка наукової проблеми.

Історія завжди була продуктивним ґрунтом для літературної творчості. Кожна нація націлена сформувавши матрицю історичної пам'яті, що засвідчуватиме її історичну питомість. З другої половини ХХ століття науковці активно досліджують взаємозв'язок історії й мистецтва слова: "Зокрема, від 50-х років ХХ століття мова йде про взаємодію історії та художньої літератури, наслідком якої стало розуміння оповідної природи пізнання історичних процесів та явищ" [11: 128]. У цьому контексті пильної уваги потребує постать Наталени Королеви, яка не тільки оновила жанри української історичної прози, а й органічно поєднала історію Київської Русі з європейським світом.

Цілоком погоджуємося з думкою низки дослідників, що письменниця в такий спосіб продовжила літературну місію Лариси Косач – реставрувати "європейське" обличчя українського народу, продемонструвавши переплетіння культурних кодів:

давнього українського та європейського: "Вона внесла в українську прозу нові теми з античного і європейського світу, успішно продовживши традиції Лесі Українки. В цьому найбільша її заслуга" [7: 633]. На нашу думку, розпочинати цю національну візію тягості потрібно з періоду античності, що, до речі, і здійснила в художній формі Наталена Королева ("На території України існувала багата і неповторна антична цивілізація Північного Причорномор'я. Питання про те, чи вважати її спадщину причетною до національної скарбниці українського народу, має різні відповіді. Наша відповідь – так. У будь-якому випадку, ця спадщина мала колосальний вплив на подальший розвиток світогляду українського народу, на формування його культури, зокрема літератури" [10: 17]).

Не менш вагомим є період ІХ – ХІІІ століть, коли постала перша українська державність. Київська Русь займала вагоме місце серед країн європейського світу, впливала на

політичні, соціальні та культурні процеси своєї доби. Не даремно саме до цього періоду найчастіше апелює Наталена Королева, пропонуючи у своїх текстах глибоке переосмислення історії, яка в художньому вимірі перестає бути об'єктивною реальністю, а перетворюється на метаісторію, у якій базовими є аксіологічні засади (національна традиція, героїзм, патріотизм).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Художня література історичної тематики виконує важливу місію у формуванні національної ідентичності та збереженні історичної пам'яті. Історичне минуле Київської Русі – це неосяжний пласт як для історичних та літературознавчих досліджень, так і для художніх рефлексій. У контексті історико-літературознавчих студій варто згадати дослідження А. Багнюка, П. Білоуса, К. Галушка, М. Корпанюка, О. Палія, С. Плохія, В. Рички, О. Русиної, В. Соболя, О. Сліпушко, М. Сулими, В. Червінського, В. Ярового ті ніших У художніх творах до цієї тематики зверталися такі митці слова, як І. Білик, Ю. Винничук, П. Загребельний, Л. Качковський, Л. Костенко, П. Куліш, А. Лотоцький, В. Малик, У. Самчук, С. Скляренко, В. Чемерис, Ю. Яновський та інших Не оминула історичної тематики й письменниця-емігрантка, колоритна та неординарна Наталена Королева, творчість якої залишається недостатньо дослідженою в українському літературознавстві.

У контексті осмислення творчості письменниці важливо згадати про прозаїка й науковця В. Шевчука. Компонуючи книгу українського історичного оповідання "Дерево пам'яті", він зазначив, що, незважаючи на те що "митці таки звертали своє художницьке око на найважливіші події з буття українського народу" [5: 5], до цього ще ніколи не видавали антологій чи збірок для читання з рідної історії, котрі б містили "широкий збір пам'яток українського художнього історичного мислення" [5: 16]. Щоб

представити всі можливі типи історичного оповідання, поцінуючи художню майстерність Наталени Королевої й маючи намір познайомити з її творчістю молодь, упорядник до збірника включив п'ять оповідань: у перший випуск – "Скитський скарб", "Стугна", "Явлена вода"; у третій випуск – "Центуріон", "Гудзики".

Наталена Королева – письменниця зі своїм індивідуальним світобаченням, вона заінтригувала дослідників своєю постаттю, що зумовило появу низки суперечливих потрактувань її творчого доробку. Поза тим їй вдалось оновити жанр літературної легенди, створити власну "авторську модель" (Н. Астрахан). Тому закономірно, що художній спадок "найекзотичнішої постаті в українській літературі" (за В. Шевчуком) втрапив у коло наукових зацікавлень літературознавців. І хоча "першовідкривачем" творчості Н. Королевої вважають критика й літератора О. Бабишкіна, який після зустрічі й розмови з письменницею підготував для читачів журналу "Всесвіт" кілька вірців її творчості, сподіваючись на те, що український читацький загал пізнає й інші [2: 176], справжнє її повернення в українську літературу пов'язано з діяльністю О. Мишанича, котрий зацентрував увагу на "оновлюючому заряді її творчості" і започаткував системне вивчення її літературних здобутків. Дослідженню історіографії літературної творчості, жанровій характеристиці, інтерпретації образів і сюжетів, аналізу євангельського та історичного аспектів творів мисткині присвятили свої розвідки В. Антофійчук, М. Васьків, М. Жулинський, М. Ільницький, Ю. Ковалів, І. Набитович, І. Тюрменко, В. Шевчук, Я. Поліщук. Після 2000-х рр. інтерес і зацікавленість творчістю Наталени Королевої демонструють К. Буслаєва, Х. Венгринюк, І. Голубовська, І. Остащук, Ю. Мельнікова, С. Нестерук, К. Усачова, О. Фірман та інших. У наукових студіях зазначених авторів наголошено на тому, що Наталена Королева не тяжіла до переповідання

вже відомих історичних подій та констатації досягнень історичних діячів, а осмислювала й моделювала їх у контексті ідентичності української нації та історичної пам'яті.

Мета пропонованого **дослідження** – особливості авторського моделювання образів київських князів у прозовому доробку Наталени Королевої. Зосереджуємо увагу на "Легендах старокиївських", де історичні особистості постають у контексті специфіки своєї доби, а держава, Київська Русь, осмислюється не тільки з огляду національної історії, а й вмонтовується у загальноєвропейський контекст. Авторка звертається до літературних джерел своїх попередників, насамперед давньої української літератури (наприклад, "Повісті минулих літ"), у такий спосіб формуючи своєрідний інтертекстуальний простір.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Перша половина ХХ століття для української літератури – це складний, насичений та суперечливий період. Характеризуючи його, О. Мишанич зазначив, що письменники цієї доби й досі не всі отримали належне визнання на рідних землях, особливо ті, кому довелося емігрувати. Оскільки останнім часом зріс інтерес до історичного минулого, то в літературу повертаються імена митців, які з різних причин жили й працювали поза межами України [8: 83]. Тематичний діапазон їхніх творів доволі широкий, однак спільним для них, на нашу думку, є прагнення продемонструвати історичність української нації. Тому вони фокусуються на історичній тематиці. Зокрема Наталена Королева "намагалася бодай якимись невидимими гранями пов'язати світ стародавніх Скіфії, Русі і України з світом античності й середньовіччя" [8: 84], тим самим утверджуючи ідею про самотність українського народу.

На початку збірки "Легенди старокиївські" письменниця застерігає свого читача, що це не документальна

праця, а художній твір з оригінальною інтерпретацією: "Не треба в них шукати «строкої» науковості: це-бо не вислід розшуків, дослідів, розвідок, студій. Це лише квітки, виплекані двома невтомними садівниками. Мрія – наймення одної, друга ж зветься – Любов" [7: 439]. Відсутня в збірці й чітка хронологія подій, вони радше синтезуються на засадах значимості конкретного історичного факту. О. Мишанич указує, що збірку можна поділити на три тематичні цикли: легенди скіфські, легенди княжої Русі, легенди, пов'язані з Києво-Печерським монастирем. Випадають із контексту дві останні легенди: про Самсонову криницю в Києві та про народження графа Карла Сен-Жермена, друга Вольтера ("Явлена вода", "Хрещеник Попа Івана").

У пропонованому дослідженні насамперед зосередимо увагу на художній інтерпретації двох колоритних історичних пар: князь Володимир – княгиня Ольга та князь Ярослав Мудрий – княгиня Ірина. Історія Київської Русі сповнена як звитязними, так і трагічними подіями. У художньому часопросторі "Легенд старокиївських" прийняття християнства стає точкою біфуркації, що відкрила нові можливості для української середньовічної держави. Одними із ключових постатей для збірки є Володимир Великий і княгиня Ольга. Тому не дивно, що письменниця так скрупульозно моделює образ князя Володимира, описує світоглядні зміни, його екзистенційне зростання.

У тексті "Володимирове срібло" відтворено духовну еволюцію князя, який обирає між язичництвом та християнством. Екзистенційний відчай концентрується в питанні-сумніві, чи правильно чинить князь. Коли Володимир їде до Візантії, то зважає всі "за" й "проти" свого нелегкого рішення: "А князь, і сам, немов те ясне, невидне сонце, ніби розгніваний скрився в намет із важких килимів. Мовчаливий, як земля, немівний. Бо терпко Володимирові на серці: чує зневагу в тім, що мусить іти

в Царгород не переможцем з мечем, щоб і свій щит на місці Олеговім прибити, а силований плести з дариною по чужу віру" [7: 471]. Віддуння княжих сумнівів помітне в думках-переживаннях "міцної дружини": "І не в одній чубатій голові, посивілій в боях, мевою кружляє думка: чи ж гаразд надумав наш князь – хреститись у віру грецьку? Чи не в лиху годину вирікся старих богів, які все водили його до перемог? Що, як помститься за зраду ясний Перун? А пресвітлий Даждьбог не дасть більше ні врожаю, ні перемог, ні погіддя? Та й Велес ... як пустить мор на коні та бидло?.." [7: 471]. Цілком зрозуміло, що в легенді, як і в історичній реальності, князь обирає християнство як віру для себе, свого народу, а, отже, своєї держави. Аксіологічний вимір письменника підкреслює, називаючи князя "підмінений": "Неначе підмінений прибув у візантію Володимир, русичів князь. З новою пошаною в серці приймав науку візантійських священників. Нині не дрібницею вигідного для краю договору, була для князя віра, яку впізнав за вищу і той, що колись був час за бога людям" [7: 480]. У цьому контексті цілком очевидні перегуки з "Повістю минулих літ", у якій літописці також зосереджують увагу на цьому історичному епізоді як ключовому й вказують, що Володимир просвітився сам і земля його [9].

Досить своєрідно Наталена Королева вмонтовує в історію християнізації Русі гендерний аспект. Князь Володимир у своїх міркуваннях і сумнівах вдається до порівняння язичництва й християнства до власних шлюбів, надаючи кожному відмінної атрибутики. Зокрема, шлюб із Рогнідою асоціюється з насильством, жорстокістю й помстою (язичництво), натомість бажаний шлюб з Анною – з гармонією, силою й любов'ю (християнство).

Зустрічаємо постать князя Володимира й у легенді "Кирило Кожум'яка". На початку твору про видатного українського героя авторка

згадує про непростий вибір, який постає перед князем та його дружиною – віддати доньку в жертву змієві. У такий спосіб письменниця об'єднує міф та історію, увиразнюючи стоїцизм київського можновладця: "– Най же станеться!.. Амінь! – перехрестився князь. І підписав грамоту. З крісла встав – як мерлець з гробу, – білий весь" [7: 608].

Зауважимо, що, створюючи образ князя Володимира, мисткиня не оминає і його зовнішності. На сторінках легенд він постає привабливим чоловіком. Наталена Королева використовує прийом стилізації, коли візуалізація образу, обрамлюється компонентами, що характерні фольклорній традиції. Наприклад, князь Володимир "...з обличчя – ясний, мов те сонце радісне, зростом – мов тополя – високий, стрункий. Брови – соболині, очі – соколині" [7: 607].

Не менш яскраво Наталена Королева моделює образ княгині Ольги. На сторінках легенд вона постає непересічною особистістю, наділеною амбівалентними рисами: мужня, мудра, сильна й одночасно підступна, жорстока. Перед її вродою схилиються можновладці: "Тим часом з корабля вийшла величного вигляду зовсім інша жінка. Щоправда, весна її життя була вже давно за нею, навіть можна було сказати, що для неї вже починався серпень жіночого віку, однак та осінь була така погожа, золота й принадна, що перед нею блідли й весняні чари дівочої вроди. Ствердив це і сам базилевс, Костантин Порфирогенет, знайшовши Ельгу «красною з лиця й вельми мудрою»" [7: 502]. Наталена Королева до зовнішньої вроди обов'язково додає промовисті деталі, що дають змогу увиразнити індивідуальність княгиня: "– Не шпетна ще і незвичайна. Таж всі, підходячи до трону, падають на обличчя. А ця, лише трохи угнула білу шию й випросталась гідно, з гордим поглядом на гострих, як лучі, очах" [7: 504].

Цілком зрозуміло, що центральною подією в історії княгині Ольги стає прийняття християнства. Наталена Королева вибудовує її крізь призму двох жіночих образів – Августи Гелене та княгині Ольги, які в легенді "Шинкарівна" стають своєрідними відображеннями одна одної. Августи Гелене постановила собі дві мети: "...здобути з землі, де було згальовано Бога-Відкупителя, Святий Хрест. Увільнивши ж від переслідувань віру Христову – принести її до рідного краю" [7: 592], а київська княгиня Ольга їх виповнила. У такий спосіб об'єднуються легенди про двох жінок, які стали знаковими в історії християнства (св. Олена та св. Ольга) та української державності (княгиня Ольга).

Зауважимо, що спільним для двох жінок є їхній статус у патріархальному світі. Не даремно, розмірковуючи про поневір'яння Августи Гелене, яка за живого чоловіка отримала статус вдови: "Гелені ж призначено на життя місто – Тревір. Слушний палац їй дали, служебництва доволі, й варту почотну – все, як «вдові Августі»! Дарма що живого чоловіка жінкою була..." [7: 589], Ольга й собі міркує: "Замислилася Ольга, стареньку слухаючи. Власна її тяжка вдовська доля віджила в пам'яті. Чи ж не довелось і їй боронитись і від залищань лукавих, і від хитрощів, сплетених мов тенета на звіра лісового?.." [7: 589].

Особливо місце в збірці Наталени Королеви належить князю Ярославу Мудрому. У легенді "На Ярославовому дворі" постать князя присутня опосередковано, адже про нього лише згадано в контексті княжих київських палат. Цікаво, що саме топос, місто Київ, дає змогу авторці поєднати двох найвизначніших князів Київської Русі – Володимира та Ярослава Мудрого: "Нинішній князь, Ярослав, перетворив давній Володимирів «терем на горі» на «великий двір Ярославів». Коло Десятинної – «у Дивів» - церкви розбудував його" [7: 598].

У легенді "Перунове прокляття" образ Ярослава Мудрого цілком

традиційний. Наталена Королева підкреслює його розум: "Запрацювався князь Ярослав. Аж до біл-дня на «Руською правдою» час забув. Розкрив крила мудрий дух княжий та й просторами Вічної Правди ширяє..." [7: 597], а також акцентує на тому, що саме він збудував Софіївський собор, що до XIII століття буде головною церквою Київської Русі: "І відкладає князь «Руську правду», бере новий, блакитнавий аркуш. Вправно й швидко креслить... (...) ...плани храму святої Софії – Премудрості Божої – царства Божого нерушимої стіни..." [7: 598].

Пов'язаний топос Києва й із постаттю дружини Ярослава Мудрого Ірини. Авторка вдається до попередньої стратегії, коли княгиню згадують іншою людиною – бабою Марією – у контексті величного міста: "Таж серед братії жебрущої й доднесь перекази жили про милосердя велике до вбогих тієї Інгігерди-Орисі, чужинки, що й Київ дужче за багатьох киян любила, і людей київських власними руками обв'язувала, й бездомників голодних хлібом-сіллю в княжих палатах своїх гостила, й вином з власної правиці піднімала" [7: 512].

Княгиня Ірина, старша дочка шведського короля Олафа, здобула блискучу освіту. Ставши дружиною київського князя й прийнявши християнство, вона віддала всю себе новій Батьківщині. Не даремно Ярослав Мудрий на її честь збудував Ірининську церкву, яка в 1240 році була зруйнована. Варто говорити про перегук між княгинею Іриною й самою авторкою, яка, не українка за походженням, свою творчість присвятила Києву: "Думками письменниці не розлучалася із своєю батьківщиною – Іспанією, але ставлення її до України, її народу і культури було піднесено романтичним..." [7: 638].

Поза актуалізованими вище образами історичних постатей Київської Русі, не оминає Наталена Королева й Аскольда, князя Святослава, дочок Ярослава Мудрого:

Анну, Анастасію та Єлисавету. Окрему легенду письменниця присвятила Аскольду, пов'язавши історію його загибелі з переказом про київського князя Мстислава Володимировича – сина Володимира Мономаха. Ця подвійна історія має той самий аксіологічний вимір, що й попередні, – вагомість утвердження християнської віри в Київській Русі. З перших сторінок легенди Аскольд постає як ревний поборник християнства: "Сказано!.. Капище Святовидове знищити. Ані стовпа, що на межах гаїв посвятних, ані того "слупа" Святовидового трьохликого віднині не стерпить князь на землі Київській. Бо ж і вся та країна, як довга, так і широка – невзбарі має стати, як став сам князь Миколай – християнською!" [7: 493]. Навіть по загибелі його мертве тіло не можуть зрушити з землі, наче князь стає на сторожі Русі-України: "Не схотів мертвий князь Аскольд-Миколай покинути місце, скроплене власною кров'ю! Немов корінням у землю вросло у мох під майним дубом гостроверхим його велике тіло" [7: 498]. Місце загибелі князя Аскольда й сьогодні – важлива культурно-історична пам'ятка, адже саме там була споруджена Миколаївська церква в X столітті. Але Наталена Королева вводить у контекст історії про Аскольдову могилу не княгиню Ольгу, з якою, за однією з версій, пов'язують будівництво церкви чи князя Святослава, який її зруйнував у 971 році, чи князя Володимира, що в 990 році спорудив на місці зруйнованого храму новий, а князя Мстислава Володимировича. З авторською версією саме він замислив відбудову церкви в 1113 році, побачивши образ святого Миколая при стовбурі "княж-дуба": "Най буде нова, міцна, кам'яна тут церква. А щоб слуп поганський уже більше тут не відновлювався, бути їй у вигляді стовпа. Ім'я ж їй – Свято-Миколаївська" [7: 500]. Хоча відомо, що він заснував (чи відновив) у 1115 році монастир, а на місці чудесного видіння пізніше з'явилася каплиця.

Цікавою є також легенда "Свангільд-князівна", у якій ідеться про легендарну Свангільду, або княгиню Либідь. Цей образ присутній як у скандинавських переказах, так і в українських. У літературі давніх скандинавів Свангільд – дочка Гудрун та Сігурда. Її мати після загибелі чоловіка виходить удруге заміж за Атлі (вождь гунів Аттіла), але після вбивства ним її братів вона знищує їхніх спільних дітей і втікає разом із дочкою. Також відомою є легенда про шлюб і трагічну загибель скандинавської князівни. Її віддають за Йормунрекка, але під час подорожі до майбутнього чоловіка Свангільда його зраджує. Дізнавшись про це, він страчує молоду дружину. В українській легенді про заснування Києва Либідь, сестра Кия, Щека й Хорива, – самотня незайманка, яка живе на горі під Києвом (сьогодні це Дівич-гора). У легенді Наталена Королева синтезує одночасно декілька сюжетів про Свангільду. На сторінках твору вона постає як смілива дівачиця, яка не кориться братам (відмовляється вийти заміж за призначеного нареченого), а потім спонукає їх покинути країну снігів і рушити на південь, щоб заснувати нову державу: "І чує Свангільд, що роздимаються її груди, а в душі, як окріп, закипає нестримний вар. Ні, так не буде! Вона сама нестримна й бурлива, як гейзер, вона зірве всі покривки, розсадить уложені звичаєм крижані пута, зірве братами призначені заручини і вирветься з цієї білої змори!" [7: 483]. Доля князівни трагічна, адже в новому світі, ставши жрицею й живучи окремо від братів, засновників Києва, вона зустрине своє кохання, але засліплена видінням, у якому їй ввижається колишній наречений, вона метне стрілу з лука й уб'є того, кого любить: "Мов жбан, розбилося серце князівни, а з нього витікало життя з палкими, нестримними слізьми. Бо ж плакали Свангільдині чарівні очі, плакали так довго, аж залили повинню все життя вдовиці-нареченої, залили й смерть коханої втіленої мрії" [7: 492].

Висновки й перспективи дослідження. У "Легендах старокиївських" Наталена Королева звертається до історичного минуло українського народу, синтезуючи історію, міф, легенди. На сторінка збірки переосмислена об'єктивна реальність перетворюється на метаісторію, у якій особливе місце належить національній традиції, патріотизму та героїзму. Моделюючи образи українських державотворців, вона звертається до літературних джерел свої попередників, формуючи своєрідний інтертекстуальний простір. У центрі авторської уваги такі колоритні пари, як Володимир та

Ольга, Ярослав Мудрий та Ірина, а також Аскольд, Мстислав, син Володимира Мономаха, та інші. Базовою подією для хронотопу збірки стає прийняття християнства, що забезпечує моноліт влади в руках київських князів. Створюючи образи, Наталена Королева, не виходить за межі традиційного бачення (розум Ольги або мудрість Ярослава), а також вдається до фольклорної стилізації. З огляду на те, що творчість письменниці й досі малодосліджена та лиш спорадично актуалізована в історії української літератури, подальші студії над текстами Натали Королевої є актуальними й продуктивними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Астрахан Н. Буття літературного твору: аналітичне та інтерпретаційне моделювання: монографія. Київ: Академвидав. 2014. 432 с.
2. Бабишкін О. Несподіване, щасливе знайомство. *Vsesvit*. 1993. № 2. С. 176–184.
3. Білоус П. Інтерпретація літературного твору. Житомир: ЖДУ. 2012. 140 с.
4. Голубовська І. Виплекані мрією і любов'ю. *Слово і Час*. 2002. № 11. С. 41–45.
5. Дерево пам'яті: Книга історичного українського оповідання: Для ст. шк. віку. У 4 випусках. Київ: Веселка, 1990–1993. Випуск 1: Від найдавніших часів до 1648 року / Упоряд. текстів та іл., автор передм. й прим. В. О. Шевчук; Худож. оформл. І. М. Гаврилюка. 1990. 607 с.
6. Ковалів Ю. Літературні силуети. *Слово і Час*. 2019. № 2. С. 69.
7. Королева Н. Предок: історичні повісті; Легенди старокиївські. / Упоряд., авт. післямови та приміт. О. В. Мішанич. Київ: Видавництво художньої літератури "Дніпро", 1991. 670 с.
8. Мішанич О. Повернення. К.: АТ "Обереги", 1997. 332 с.
9. Повесть минулих літ. Харків: Фоліо, 2005. 317 с.
10. Сліпушко О. Книжність середньовічної Київської держави: Європейська модель мислення. К.: Логос, 2017. 150 с.
11. Юрчук О., Чаплінська О. "На землі, отруєній бойовою хімією, кожен воює за себе, усі – проти кожного". Україна versus Росія в романі Андрія Цаплієнка "Стіна". *Мови й літератури світу : зб. наук. пр.* 2022. Вип. 1. С. 127–138.

REFERENCES (TRANSLATED&TRANSLITERATED)

1. Astrakhan, N. (2014). *Buttia literaturnoho tvoruu: analitychne ta interpretatsiine modeliuвання: monohrafiia*. [The existence of a literary work: analytical and interpretive modeling: monograph]. Kyiv: Akademydav. 2014. 432 p. [in Ukrainian].
2. Babyshkin, O. (1993). *Nespodivane, shchaslyve znaiomstvo*. [An unexpected, happy acquaintance]. *Vsesvit*. No. 2. P. 176–184. [in Ukrainian].
3. Bilous, P. (2012). *Interpretatsiia literaturnoho tvoruu*. [Interpretation of a literary work]. Zhytomyr: ZhDU. 140 p. [in Ukrainian].
4. Holubovska, I. (2002). *Vyplekani mriieiu i liuboviu*. [Nurtured by dreams and love]. *Slovo i Chas*. No. 11. P. 41–45. [in Ukrainian].
5. *Derevo pam'iaty: Knyha istorychnoho ukrainskoho opovidannia: Dlia st. shk. viku*. (1990). [The tree of memory: A book of historical Ukrainian stories]. In 4 Issues. Kyiv: Veselka, 1990–1993. Iss. 1: Vid naidavnishykh chasiv do 1648 roku /

- arrangement, foreword, notes by V. O. Shevchuk; artistic design by I. M. Havryliuk. 607 p. [in Ukrainian].
6. Kovaliv, Yu. (2019). Literaturni syluety. [Literary silhouettes]. *Slovo i Chas*. No. 2. P. 69. [in Ukrainian].
  7. Koroleva, N. (1991). Predok: istorychni povisti; Lehendy starokyivski. [An Ancestor: Historical Novels. Ancient Kyivan Legends] / Arrangement, afterword, notes by O. V. Mishanych. Kyiv: Vydavnytstvo khudozhnoi literatury "Dnipro". 670 p. [in Ukrainian].
  8. Myshanych, O. (1997). Povernennia. [Return]. K.: AT "Oberehy". 332 p. [in Ukrainian].
  9. Povist mynulykh lit. (2005). [Tale of bygone years]. Kharkiv: Folio. 317 p. [in Ukrainian].
  10. Slipushko, O. (2017). Knyzhnist serednovichnoi Kyivskoi derzhavy: Yevropeiska model myslennia. [The literacy of the medieval Kyivan state: the European model of thinking]. K.: Lohos. 150 p. [in Ukrainian].
  11. Yurchuk, O., Chaplinska, O. (2022). "Na zemli, otruienii boiovoiu khimieiu, kozhen voiuie za sebe, usi – proty kozhnoho". *Ukraina versus Rosiia v romani Andriia Tsapliienka "Stina"*. ["On earth, poisoned by war chemistry, everyone is fighting for themselves, everyone is against everyone." Ukraine versus Russia in Andrii Tsaplienko's novel "The Wall"]. *Movy y literatury svitu: zb. nauk. pr. Iss. 1*. Pp. 127–138. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії: 01.05.2023

Схвалено до друку: 26.05.2023